Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1815

bron
Handelingen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, gehouden den 7 van Hooimaand 1815. Z.p., z.j.

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_jaa002181501_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

Handelingen van de jaarlijksche vergadering der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde *te Leyden*,

Gehouden op den 7 *van Hooimaand des jaars* 1815.

[Toespraak van de voorzitter, J.W. te Water][*]

[*] Tegenwoordig de Heeren:
J.W. Te Water.
Mr. *H. Tollius*.
Mr. *M. Tydeman.*
M. Siegenbeek.
J. van Voorst.
J.H. van der Palm.
Mr. *H W. Tydeman*
Mr. *J. ten Brink*.
Mr. *W. Kist.*
J.A. Lotze.
J.S. van de Wijnpersse.
G. van Olivier.
W.T. Weijers.
E.A. Borger.
Mr. *C.J. Kneppelhout.*
A. Blussé, de Jonge.
H Proper.
N.G. van Kampen.
Mr. *C.J. van Assen.*
J.A. Pluygers.

[Levensberichten van George Joseph Gerard, Matthijs Temminck, Jan Otto Sluiter en Albert Jan de Sitter]

De Voorzitter J.W. TE WATER opent de Vergadering met de volgende Aanspraak:

MIJNE HEEREN !

Wanneer ik, niet lang geleden, aan het doen van eene aanspraak in deze Vergaderinge eerst begon te denken, en nog meer, toen ik iets op het papier wilde brengen, wiste ik naauwlijks, hoe ik best zoude beginnen. Ik beschouwde het als een groot en aangenaam voorregt, dat wij, onder alle de krijgstoerustingen, welke een snoode dwingeland, die beroerder der volken, die geessel van het menschdom, op het onverwachtste, onregtvaardigste en schandelijkste, zoo noodzakelijk maakte; krijgstoerustingen, waarvan de uitslag onzeker was, en door welke ook de Nederlanden

in vele bekommeringen gebragt werden; ik aanmerkte het als een bijzonder voorregt, dat wij, in zulke tijdsomstandigheid, nog schenen gelegenheid te zullen erlangen, om heden onze jaarlijksche Vergaderinge ongestoord te kunnen houden. Ik wenschte toen, met een biddend en vertrouwend hart, dat de beminnelijke vrede en eene bestendige ruste welhaast aan Europa mogten wedergegeven worden; ik hoopte, dat de HEERE ,

de GOD der heirscharen, met ons krijgsvolk en met de legers der Hooge Bondgenooten zou optrekken; ik verlangde, dat zij dien afschuwelijken vijand, binnen korten tijd, tot schande mogten maken, de volledigste overwinninge op hem behalen, en hierdoor, onder 's Hemels hulpe, de goede orde in Europa herstellen, het geducht vergieten van menschen-bloed andermaal overal doen eindigen, de Nederlandsche vrijheid en onafhangelijkheid onschendbaar bewaren!

Nu kan ik een' anderen toon, een' toon van blijde dankzegginge, aanheffen. De GOD onzer Vaderen is met ons geweest; Hij heeft de wapenen van onzen Staat en die der verbondene Mogendheden voorspoedig gemaakt; Hij heeft den heldenmoed der dappere Legerhoofden en van het brave krijgsvolk zoo bestuurd, dat zij zegevierende overwonnen, en den snoodaard achterwaards deden keeren. De veldslagen, die van den vijftienden tot den achttienden der vorige maand voorvielen, zijn te opmerkenswaardig, dan dat zij immermeer in vergetelheid kunnen geraken. De jaarboeken zullen deze gebeurtenissen in geheugen doen blijven, en de late nakomelingschap zal dezelve bewonderen. Gisteren ontvingen wij de heugelijke tijdinge, dat de Bondgenooten de Hoofdstad van Frankrijk zoo genaderd waren, dat zij, in weinige dagen, Parijs zouden kunnen binnentrekken, en hun edelmoedig oogmerk, de ruste van Europa, volkomenlijk bereiken. Nu is er hope, dat weldra, alomme, dankbare altaren zullen opgerigt worden, met de veelbeduidende opschrften: *Tot hiertoe heeft ons de* HEERE *geholpen;* en *de* HEERE *is Vrede*. Deze hope, welke niet ongegrond is, doet ons alle leed vergeten, dat wij anders te duchten hadden; deze hope leert ons met eerbied vertrouwen, dat GOD de wonderdadige verlossinge der Nederlanden, door zijne magt en wijsheid, volkomen maken zal. Dan, wie onzer was niet diep getroffen over het verlies van sommige beroemde Veldheeren, van vele duizenden dappere krijgsknechten, die de heldhaftigste overwinningen behaalden, doch ten koste of van hun leven, of van verminkinge der ledematen, of van bloedige wonden?

Wien bekommerde het niet, dat de Kroonprins der Nederlanden, een uitmuntendst sieraad van zijn Doorluchtig Geslacht en van ons Vaderland, in den grootmoedigen strijd tegen den algemeenen vijand der volken gewond geworden was? En wie verblijdt zich niet over de herstellinge van dien luisterrijken Krijgsheld, aan wien alle Nederlanders eene onvergetelijke verpligtinge hebben?

Gelijk het sneuvelen van groote Veldoversten onze harten met droef-

heid vervulde, zoo doet het afsterven van geachte Mannen in de burgerlijke en geletterde maatschappijen ons met reden treuren.

In mijnen hoogen en naar het einde snellenden leeftijd, zie ik, van jaar tot jaar, eenige van onze Medeleden voor mij ten grave dalen, niet alleenlijk ouden van dagen, maar ook zulken, die nog in den bloei van hun leven zijn. De voorbeelden der Heeren *Gerard* , *Temminck* en *Sluiter* zullen 'er ons heden ten bewijze van verstrekken. Gij begeert niet, dat ik hunne verdiensten verzwijge.

[Levensbericht van George Joseph Gerard]

De Heer GEORGE JOSEPH GERARD is overwaardig, dat zijne nagedachtenis onder ons bewaard blijve. Eene gemeenzame briefwisselinge, welke ik met hem sedert meer dan 40 jaren onderhield; de meenigvuldige berigten, welke ik omtrent hem in de Historie en Verhandelingen der Brusselsche Academie aantrof; de naauwkeurige Levensbeschrijvinge van dien uitmuntenden Man, door den Heere *Raepsaet* , ons geacht Medelid, aan deze Maatschappije toegezonden; dit alles levert ruime stoffe, om zeer veel tot zijnen lof te zeggen.

De Hoofd- en Hofstad van Brabant was de plaats zijner geboorte en van zijn sterven. Hier kwam hij ter wereld, den tweeden van zomermaand des jaars 1734, en hier overleed hij, den vierden van grasmaand des jaars 1814. Zijne ouders, *Gilles Joseph Gerard* en *Joanna Catharina Anserns*, ontzagen moeite noch kosten, om aan hunnen veelbelovenden zoon eene opvoedinge te geven, welke geschikt was, om hem nuttig voor de burgerlijke maatschappije te maken.

Reeds in zijne jongelingschap, werd hij geplaatst op de Secretarije van Staat en Oorlog te Brussel. Hier won hij weldra het vertrouwen van den Minister, zoo zelfs, dat men hem durfde belasten met het onderhouden der brieswisselinge met de Kanselarije der Nederlanden te Wenen. De groote begaafdheden van den arbeidzamen *Gerard* trokken ook de aandacht van den Graaf *van Cobenzl*, Minister Plenipotentiaris der Keizerinne-Koninginne aan het Brusselsche Hof, wiens menschenkunde even groot was, als zijne zucht voor kunsten en wetenschappen, waarvan hij niet slechts een beschermer was, maar ook een beoefenaar. Zijn voorbeeld, en hoe gelukkig! dat dit in de Nederlanden niet het eenige is, toont duidelijk, dat groot aanzien en geleerdheid, dat ware staatkunde en ijver voor wetenschappen in een allernaauwst verband kunnen staan, en nooit behoeven afgescheiden te worden.

In de voornaamste Landen en Steden was men, in de XVII^{de} en

XVIII^{de} eeuwen, bedacht geweest op het stichten van zeer vele, misschien te vele, geleerde Genootschappen van verschillenden aard. In de Oostenrijksche Nederlanden, in welke anders de Leuvensche Hoogeschole gevestigd was, en het geenszins ontbrak aan vermaarde geleerden, zag men niets dergelijks tot op den tijd van *Maria Theresia*, welke Vorstin alle nuttige kunsten en wetenschappen op den welverdienden prijs wist te schatten. Bij Haar kon de Graaf *van Cobenzl* zonder moeite bewerken, dat ook te Brussel in 't jaar 1769 eene Letterkundige Societeit wierde opgerigt. De raadgevinge van den beroemden *Schoepflin*, Hoogleeraar te Straatsburg, en de hulpe van onzen *Gerard* bragten het ontwerp tot stand. Geen wonder, dat de laatstgemelde den post van Secretaris dezer Societeit verkreeg. Wanneer dezelve, bij opene brieven van Hare Majesteit, den 16^{den} van wintermaand des jaars 1772, verheven was tot den rang van eene Keizerlijke-Koninglijke Academie der Wetenschappen en fraaije Letteren, benoemde de Prins *van Stahremberg*, de opvolger van *Cobenzl*, hem tot bestendigen Secretaris van deze Academie. Doch andere gewigtige ambtsbezigheden, waartoe hij geroepen werd, en van welke ik naderhand spreken zal, verhinderden hem, langer in dien post te volharden. Om die reden, verzocht hij zijn ontslag; en hij kreeg, door zijne bewerkinge, den kundigen *des Roches* tot zijnen opvolger. De belangen der Academie bleven hem echter ter harte gaan. De zorge voor de uitgave van het eerste deel der Verhandelingen nam hij op zich, om de vertraginge van het drukken voortekomen; en hij was de schrijver van het voorafgaande geschiedkundige Berigt over den staat der Letteren in de Nederlanden, en over de oprigtinge der Academie te Brussel: een berigt, waarin doorslaande blijken van eene meer dan gewone kennisse der Historiën doorstralen.

Sedert het jaar 1769, vooral na de verheffinge der Societeit tot eene Academie in den jare 1772, begon men met zorgvuldigheid te denken aan de vermeerderinge der openbare Bibliotheek. Eens en andermaal werd de Heer *Gerard* gemagtigd tot het aankoopen van een aantal gedrukte en geschrevene boeken, zoo andere, als bijzonderlijk de Nederlandsche oudheden en geschiedenissen betreffende. Hiertoe kreeg hij, met de Heeren *Chevalier, de Nelis* en *des Roches*, van tijd tot tijd de schoonste gelegenheid, inzonderheid bij de verkoopinge van de onschatbare boekverzamelinge van den Heere *Verdussen*, die zeer zeldzame en belangrijke handschriften had nagelaten. Omtrent het einde des jaars 1780, kwam bij de Academie wederom in

overweginge het ontwerp der uitgave van eenige ongedrukte boeken, vooral tot de Nederlandsche geschiedenissen en gedenkstukken behoorende. In dezelfde zittingen heeft de Heer *Gerard* een zeer uitvoerig plan voorgelezen, volgens hetwelke men alle geschiedschrijvers en andere stukken, ter ophelderinge van de Nederlandsche Historie, in 't licht zou kunnen geven. Dit ontwerp zou, nadat het onderzocht was, tot elks kennisse gebragt worden. Jammer is het, dat dit ontwerp niet tot stand kwam, zoo weinig als dat van den Antwerpschen Bisschop *de Nelis*, waaromtrent ik, in vroegeren tijd, een naauwkeurig berigt gegeven heb. Na de afschaffinge van de Orde der Jesuiten, kreeg *Gerard* last, om alle hunne Bibliotheken in de Oostenrijksche Nederlanden optenemen, de noodige lijsten daarvan optemaken, en de beste boeken en handschriften aftezonderen. Deze uitgezochte verzamelinge zag ik met een onbeschrijvelijk genoegen. Hier vond men bijéengebragt de allerzeldzaamste boeken over de Nederlandsche geschiedenissen, en een groot aantal oude handschriften van Grieksche en Latijnsche schrijveren. Bijzonderlijk trok mijne aandacht naar zich het *Etymologicum Magnum Graecum*, uit Antwerpen naar Brussel overgebragt: waarvan een afschrift, doch bij overhaastinge* en niet zonder feilen door vele handen vervaardigd, in de openbare Bibliotheek te Utrecht bewaard wordt. Wanneer de lijsten der boeken van alle de Abtdijen, Kerken en Kloosters in handen van den Minister van Staat gekomen waren, gaf hij in 't jaar 1787 volmagt aan de Academie der Wetenschappen, om zulke boeken, die in de openbare Bibliotheek ontbraken, uit die verzamelingen te nemen; en de Academie kon niet beter doen, dan dit werk aan *Gerard* en *Chevalier* in handen te geven. Tweemaal werd hij, voor den tijd van één jaar, benoemd tot den aanzienlijken post van Directeur der Academie, in de jaren 1784 en 1785. Nademaal hij zoo veel toegebragt had tot de stichtinge en den verderen opbouw der Academie, en tot vermeerderinge der Bibliotheek, was het niet te verwonderen, dat hij hooglijk treurde over het wegvoeren van eene menigte der zeldzame boeken en keurige handschriften uit Brussel naar Parijs, en over de geheele vernietiginge der Academie: over welk een en ander hij, bij herhalinge, in zijne brieven klaagde; te meer, omdat niemand van de allereerste Leden, behal-

* Vergel. SAXII *Onom. Lit.* 11. 161 sq.

ven hem, in 't jaar 1809 overgebleven was. Mogt de Brusselsche Academie der Wetenschappen, welke zoo veel roems in Europa verworven had, haast herleven, en, onder de regeringe van den Koning der Nederlanden, tot haren vorigen luister wederkeeren! Ik wil niet ontveinzen, dat ik het mij, over 30 jaren, tot groote eere rekende, een medelid van die beroemde Academie te zijn: welke eer in de Vereenigde Nederlanden nog alleenlijk aan de Heeren *van Wyn* en *van Swinden* is te beurt gevallen.

De roem der uitmuntende kundigheden van den Heere *Gerard* was overal zoo bekend, dat verscheidene geleerde Maatschappijen hem tot haar Medelid begeerden: als het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen, de Academie der Wetenschappen te Besançon, de Leydsche Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, en het Hollandsche Instituut, zich mede onledig houdende met de Nederlandsche Historie, in welke hij, boven vele anderen, meesterlijk bedreven was. En hieraan kan niemand twijfelen, die bekend is met 's Mans schriften, ten deele in 't licht gegeven, ten deele nog ongedrukt gebleven, en meest betreffende de Nederlandsche oudheden en geschiedenissen.

Het zal genoeg zijn, hier* eenige voorname met een enkel

* De Heer RAEPSAET heeft in eene *Notice necrologique de M. Gerard*, boven vermeld, een naauwkeurig Berigt der gedrukte en nog ongedrukte schriften van den Heere *Gerard* aan de Maatschappije medegedeeld: en ik oordeele het der moeite waardig, om hetzelve in deze aanteekeninge woordelijk overtenemen. De lijst luidt dus:
1. *Recherches sur les monnaies frappées dans les Provinces des Pays Bas, au nom et armes des Ducs de Bourgogne, Comtes de Flandre, MSS.*
Le Mémoire sur celles frappées sous Philippe le hardi est inseré au 5e Vol. des Mémoires de l'Acad. de Bruxelles.
2. *Description a'un enterrement fait à Tournai en* 1391, *avec la description du manuscrit, dont elle est tirée*.
Au 6e Vol. des susdits Mémoires.
3. *Notice historique de la vie et des ouvrages de M. van der Vynekt, Conseiller au Conseil en Flandres, MSS.*
Par extrait dans le 3 Vol. dito.
4. *Plan d'un Recueil d'historiens et mémoires historiques des Pays bas, MSS.*
Lu à la Seance de l'Academie de Bruxelles, le 9 Decembre 1779.
5. *Observations sur un acte de Jean II, Duc de Brabant, MSS.*
Lu à la Séance du 2. Avril 1784.
6. *Recherches sur le Commerce de Flandre, pendant les* XIII *et* XIV *Siècles, MSS.*
Lu dans la Séance du 5. Avril 1785.
7. *Recherches sur la vie et les ouvrages d'Olivier de la Marche, MSS.*
Lu dans la Séance du 20 Mars 1786.
8. *Plan pour la publication de tous les historiens et monumens, qui peuvent illustrer l'histoire Belgique, MSS.*
Lu dans la Séance du 17. Juillet, 1780.
Manuscrits encore en Portefeuille.
9. *Mémoires sur deux passages des Commentaires de Jules Caesar, qui semblent contradictoires.*
10. *Recherches historiques sur les* Ribauds *et la charge* des Rois des Ribauds *tant en France qu'aux Pays-Bas*.
11. *Mémoire sur la querelle entre un Capucin et quelques Jesuites* (*entre le Père* Bonaventure, *Capucin, et les Pères* Bartholet *et de* Marne, *Jesuites*) *sur la pierre antique, qui se voit au Convent des Capucins à Arlon*.
12. *Recueil des inscriptions anciennes et du moien age, qui se trouvent üans les* XVII *Provinces des Pays-Bas*.

woord te melden: verhandelinge over twee plaatsen bij *Julius Caesar*,

13. *Histoire abregée des Convens qui se trouvent dans la ville de Bruxelles, et qui ont été supprimés pendant le* XVIII *Siècle; avec les actes de leur fondation et les epitaphes, qui étaient dans leurs églises*.
14. *Histoire abregée des Eglises paroissiales et Chapelles, qui se trouvaient dans la ville de Bruxelles, pendant le* XVIII *Siècle, et qui ont été en partie detruites; justifiée par les diplomes et avec les epitaphes*.
15. *Recueil des inscriptions anciennis et modernes, qui se trouvaient à Bruxelles et qui ont été en partie detruites, pendant le méme Siècle.*
16. *Histoire abregée des Convens d'hommes et femmes d'Anvers et supprimés à la fin du* XVIII *Siècle*.
17. *Table Chronologique des Chartes du Hainaut, depuis l'an* 646 *à* 1658.
18. *Table Chronologique des Chartes du Brabant.*
19. *Coutumes et usages singuliers q*ui *ont existé et existent encore dans les Pays-Bas*.
20. *Recherches sur les monnaies frappées en Flandre depuis l'année* 1093 *à* 1603, *contenant leurs poids, alloi, etc. tirées des anciennes ordonnances, diplomes et comptes des Maitres des monnaies*.
21. *Recherches ou notices, par ordre chronologique, des monnaies frappées dans les Pays Bas, depuis* 1056 *à* 1792, *contenant et tirées comme dessu*.
22. *Catalogue des manuscrits de la Bibliothèque des Ducs de Bourgogne, Souverains des Pays-Bas.*
23. *Catalogue déetaillé des manuscrits, concernant l'Histoire Belgique, qui se trouvaient dans la Bibliothèque de l'Acadêmie de Bruxelles avant l'entrée des Français en* 1791.
Ik heb te voren nog gemeld *Discours préliminaire sur l'état des Lettres dans les Pays-Bas et sur l'érection de l'Académie Impériale et Royale des Sciences et Belles-Lettres de Bruxelles*, geplaatst voor het eerste deel der *Mémoires* van die Academie, in 't jaar 1777 uitgegeven. In de Historie, geplaatst voor het vijfde deel van dezelfde *Mémoires*, gedrukt in 't jaar 1788, vindt men ook *Notice Historique du Comte de Fraula; par Mr. Gerard*, pag. LXVI et suiv., en p. LXXII-LXXVI, *Notice Historique de Dom Anselme Berthod; par Mr. Gerard*.

die eene tegenstrijdigheid schijnen te behelzen; berigten omtrent de Opschriften, zoo oude, als van de midden-eeuwen, in de XVII Nederlandsche Provincien te vinden, en over de Opschriften, weleer te Brussel voorhanden, doch in de XVIII^{de} eeuwe gedeeltelijk vernietigd; over zeldzame gewoonten, voorhenen en nog in de Nederlanden gebruikelijk; beschrijvingen der Munten met den naam en het wapen der Hertogen van Bourgondië, in de Nederlanden geslagen, ook van de Nederlandsche Munten van 't jaar 1056 tot 1792, en van de Munten van Vlaanderen sedert den jare 1093 ter 1603; onderzoek nopens den koophandel in Vlaanderen, in de 13de en 14de eeuwen; tijdrekenkundige tafelen der Charters van Brabant, en die van Henegouwen sedert 646 tot 1658; geschiedkundige berigten omtrent de kerken, kapellen en kloosters te Brussel en Antwerpen, ten deele in de XVIII^{de} eeuwe gesloten of tot eenig ander gebruik bestemd; beschrijvinge van eene zeer plegtige begravinge te Doornik in 1591, ontleend uit een merkwaardig handschrift, nu eerst bekend gemaakt, en met aanteekeningen opgehelderd; berigt van de handschriften in de Bibliotheek der Hertogen van Bourgondië, en uitvoerige lijst der handschriften, de Nederlandsche Historie belangende, en die te vinden waren in de Bibliotheek der Academie te Brussel voor den inval der Franschen in 1791; levensschetsen van de Heeren *van der Vynckt, de la Marche*, den Graaf *van Fraula*, en *Berthod*, Leden der Brusselsche Academie.

Eene uitgebreide kennis van alles, wat de Nederlandsche oudheden en geschiedenissen aangaat, stelde onzen *Gerard* in staat, waartoe hij ook altijd bereidvaardig was, om aan andere schrijvers de behulpzame hand te bieden. Dit hebben sommigen in Brabant en Vlaanderen ondervonden, ook anderen in Holland en Zeeland. Ik zelf ben 'er een dankbaar getuige van. Doch meer dan eens toonde hij zijn ongenoegen, dat zij, die te Brussel de beste gelegenheid hadden, om de zekerste opheldering omtrent eenige oude adelijke geslachten van Brabant en Vlaanderen te geven, hem niet zelden jammerlijk te leur stelden, en ongezind schenen, om, uit enkele liefhebberije, aan zijne en mijne verzoeken te voldoen.

Zijne onbepaalde hoogachtinge voor mannen van geleerdheid was oorzaak, dat hij allen, die door mij of anderen, schriftelijk, hem ooit aanbevolen werden, met de meeste minzaamheid ontving, en hun den toegang tot alles, wat tot de letteroefeningen betrekkelijk is, te Brussel en elders opende. Behalven vele anderen, ondervond

dit de Utrechtsche Hoogleeraar *Rau* , wanneer hij, over vele jaren, Brabant doorreisde; en nog onlangs sprak die eerbiedwaardige Man, in zijn' hoogsten ouderdom van 91 jaren, met grooten ophef van de weêrgalooze diensten, hem toen door den Heere *Gerard* op 't vriendlijkste bewezen.

Alle geleerden zijn juist niet berekend tot belangrijke posten in den Politieken stand; doch anders was 't gelegen met den Heere *Gerard*. Hij had een' welverdienden roem in de geleerde wereld, maar men kende ook zijne overige verdiensten bij het Hof van Wenen. Eerst werd hij aangesteld tot Secretaris van Hare Majesteit, de Keizerinne-Koninginne, in den Koninglijken Raad van 't Nederlandsche Gouvernement; vervolgens werd hij benoemd tot Auditeur ter Rekenkamer van Brabant; en 't was op het punt, dat hij bevorderd zou worden tot Raad en Meester van het Hof der Rekeningen, wanneer in 't einde des jaars 1789 de onlusten in de Oostenrijksche Nederlanden uitbarstten. Men wist, hoe zeer hij gehecht was aan de vastgestelde regeringswijze. Dit is somtijds eene misdaad in 't oog der Vorsten, en dit denkbeeld wordt schielijk overgegoten in de ziel van zulken, die door de Souvereinen afgezonden worden, om zekere geestdrift aan hunne onderdanen inteboezemen. De General *Dalton*, hiertoe gemagtigd, kwam naar de Nederlanden, om, gewapenderhand, de nieuwigheden intevoeren, die aan Keizer *Josephus den* II. waren smakelijk gemaakt, maar welke als het begin der Fransche omwentelinge moeten beschouwd worden in de Oostenrijksche Nederlanden. De Generaal deed, met krijgs-geweld, de Leden der Staten van de Provinciën, voor welker standvastigheid of bekwaamheden men beducht was, opligten en in verzekerdheid brengen. Nevens andere Leden der Staten van Vlaanderen, werd ook de Heer *Raepsaet*, den 20sten van wijnmaand 1789, gevangen genomen, en in de Citadel van Antwerpen in bewaringe gehouden. Zijn zwager, onze *Gerard*, werd toen van zijne posten ontzet, onder voorwendsel, dat men hem verdacht hield van heimelijke verstandhoudinge met zijnen zwager. De ongegrondheid van deze verdenkinge bleek al schielijk; doch men kon *Gerard* nooit bewegen, om zich openlijk te verdedigen. Wanneer door den dood van Keizer *Josephus* de staat van het Nederlandsche Gouvernement veranderde, en Keizer *Franciscus de* II. het bewind, gelijk het geweest was, op den ouden voet volkomenlijk wilde herstellen, kon men niet twijfelen, of de brave *Gerard* zou ook geregtvaardigd, en het ongelijk, hem aangedaan, vergoed worden. En dit zou ze-

kerlijk gebeurd zijn, zoo niet de komste der Franschen in de Nederlanden ten jare 1794 den staat van die Provinciën, zoo wel als van bijna geheel Europa, had doen veranderen: van welke treurige veranderinge ook ons Vaderland, in 't begin van 't volgende jaar, de jammervolle ondervindinge heeft moeten ondergaan.

Nu was de Heer *Gerard*, hoewel onregtmatig, genoodzaakt tot een bijzonder leven; doch hij troostte zich met de genoegens van die ruste, welke de beminnelijke eenzaamheid op het stille boekvertrek, onder alle wereldsche woelingen, pleegt te verschaffen; hij gaf zich nu geheel over aan de Letteroefeningen, en smaakte de zoete vruchten van zijnen langdurigen en zorgvuldigen arbeid, in 't bijzonder van de rustelooze moeite, welke hij, sints vele jaren, besteed had tot het kennen en verzamelen van eene Bibliotheek, met regt gehouden voor eene der uitmuntendste, onder bijzondere geleerden in Brabant berustende. De Historische boeken maakten 'er een aanzienlijk deel van uit; en die van de Nederlandsche geschiedenissen zijn eene verzamelinge, waarvan naauwelijks de wedergade te vinden is. De waarde der gedrukte werken, hoe kostbaar en zeldzaam, kan niet in vergelijkinge komen met den schat der handschriften, die de Nederlandsche Provinciën betreffen. Zijn ambt in de Rekenkamer, het rangschikken der oude Charters en het doorzoeken der Bibliotheken van de Jesuiten, gaven hem overvloedige gelegenheid tot het vervaardigen van afschriften der allerraarste en van zeer vele gansch onbekende gedenkstukken. Die afschriften zijn van te grooter belang, omdat zij met de eigene hand van *Gerard* geschreven zijn, en derhalve vrij van zulke seilen, welke gewoonlijk door bezoldigde afschrijvers begaan worden. Daarenboven bezat hij zeer vele oorspronglijke stukken, van tijd tot tijd door hem aangekocht. Nooit zal ik vergeten, met welk vermaak ik de voornaamste bezichtigde. Om 'er slechts één van te noemen: nergens zal men, vermoedelijk, in de Nederlanden kunnen vinden de *originele interrogatoriën*, op last van Alva gedaan aan den Grave *van Egmont*, in 't Spaansch geschreven, en eigenhandig onderteekend: *Lamoral degmont*. Het spijt mij, dat de bezitter niet kon besluiten, om, op mijn dringend verzoek, toen mondelijk gedaan, en naderhand schriftelijk aangedrongen, dit en meer soortgelijke Nederlandsche gedenkstukken in 't licht te geven. Het zou een jammerlijk en onherstelbaar verlies zijn, indien de verzamelinge, van welke ik sprak, van één moest gescheiden en in vele handen gebragt worden. Gedu-

rende 's Mans leven, kreeg hij, in zijnen hoogen ouderdom, wel aanzoek door de bezorgers der Bibliotheken van Souvereine Vorsten, om, op billijke voorwaarden, afstand daarvan te doen; maar hij kon 'er niet toe besluiten, naardien hem dit gemis zijn stil en afgezonderd leven, voor het vervolg, met verdrietelijkheid zou doen doorbrengen. Het voornemen, om zijne Bibliotheek, geheel of ten deele, uit de hand te verkoopen, aan mij en anderen in 't jaar 1798 te kennen gegeven, werd daarom ook niet ten uitvoer gebragt. Hoe wenschelijk is het, dat die onschatbare rijkdom van Historische handschriften, omtrent drie honderd deelen uitmakende, onverdeeld bewaard blijve, en nooit buiten de Nederlanden vertrekke!

Uit zijn huwelijk met *Maria Raepsaet* liet hij vier kinderen na, die, met hunne Moeder, het verlies van den besten Echtgenoot en Vader zeer betreuren. Hij was matig, werkijverig, een vijand van ijdele pracht, voor elk gedienstig, zonder eigenbelang, altijd gastvrij, mogelijk een weinig te veel in eene Hofstad, een kenner van wetenschappen en fraaije letteren, een hoogschatter van alle geleerden, verbonden aan zijnen Godsdienst, doch afkeerig van ongeletterde en bijgeloovige geestelijken, een liefhebber van zijn Vaderland, een getrouw onderdaan van zijne weldenkende en wettige Souvereinen, een opregt en standvastig vriend. Geen wonder derhalve, dat hij rijkelijk deelde in de hoogachtinge en liefde van allen, die geleerdheid en braafheid beminnen.

[Levensbericht van Matthijs Temminck]

Meer van nabij was aan ons allen bekend, en niet minder eerbiedwaardig blijft de Heer *Temminck*, omtrent wien ik thans gaarne eenig berigt wil mededeelen.

De Heer Mr. MATTHIJS TEMMINCK , den 26sten van sprokkelmaand 1734 te Amersfoort geboren, was de zoon van *Koenraad Temminck*, Raad en Burgemeester dier Stad, en van *Elizabeth Johanna Kool*, dochter van *Johannes Kool*, met zoo veel roems in de geleerde wereld bekend. Geleerdheid is geen erfgoed, en de zielsverhuizinge is een verdichtsel: men zag echter den geleerden grootvader als herleven in zijnen kleinzoon.

Behoorlijk in de Latijnsche en Grieksche talen voorbereid, begaf hij zich naar de Utrechtsche Academie, en genoot aldaar het onderwijs der toenmalige Hoogleeraren, bijzonderlijk van *Wesseling* en *Voorda* , een tweetal Mannen zoo groot, dat ik het overtollig rekene, eenigen eertitel bij hunne namen te voegen. Ten tijde zijner letteroefeningen

te Utrecht, onderhield hij gemeenzame vriendschap met de Heeren *H. Oosterdyk* , *R.A. van Beem* en *C.A. van Wachendorff* , die alle drie de doorslaandste blijken van hoogachtinge en toegenegenheid voor hunnen vriend *Temminck* gaven in hunne Latijnsche gedichten, wanneer hij, den 28sten van bloeimaand 1757, den rang van Meester in de Regten te Utrecht verkreeg. Bij deze gelegenheid schreef en verdedigde hij eene *Dissertatio Antiquario-Juridica ad fragmenta quaedam Legis Juliae de Judiciis*. Reeds in mijne vroege jeugd hoorde ik des kundigen met den meesten lof over deze verhandelinge spreken. Naderhand en nog onlangs las ik dezelve met groot genoegen, in zoo verre zij onder het bereik mijner kundigheden valt, bij voorbeeld, het eerste hoofdstuk, waarin hij afwijkt van 't gevoelen van *Manutius, Gravina* en *Jacob Gronovius*, die deze wet aan *Julius Caesar* toekenden, terwijl hij de gedachten van *Cujacius, Sigonius, van Bynkershoek* en van anderen, die deze wet aan *Caesar Augustus* toeschrijven, niet alleenlijk omhelst, maar ook nader staaft. Verschilt hij in de volgende hoofdstukken, nu en dan, van groote geleerden, hij voldoet aan zijne betuiginge, in de voorrede gedaan, en betoont zich den echten leerling en navolger van *Wesseling* en *Voorda* , wier bescheidenheid, welke alle ware geleerden past, hunnen gevestigden roem niet weinig vermeerderde; en deze bescheidenheid strekte ook onzen jeugdigen schrijver tot eer en sieraad.

De bloedverwantschap met *Daniel Deutz* en andere aanzienlijke Heeren deed hem besluiten, zich naar Amsterdam te begeven, en de beoefeninge der Regtsgeleerdheid in de pleitzalen te beginnen. Zijn lust voor fraaije letteren en wetenschappen kon onmogelijk verdoofd worden door een gemeenzaam verkeer met beroemde Amsterdamsche geleerden, vooral met *de Bosch* , *Wyttenbach* en *van der Meersch* . De zucht voor de letteroefeningen verliet hem niet, nadat hij aangesteld was eerst tot Boekhouder, naderhand tot Kassier, en laatstelijk tot Bewindhebber der Oostindische Kompagnie ter Kamer van Amsterdam. Bijna gelijktijdig met de bevorderinge tot Bewindhebber, werd hij ook benoemd als Raad in de Vroedschap van dezelfde Stad. Van dezen last is hij echter in 't jaar 1787 ontslagen, en, nevens alle zijne Ambtgenooten, ook van het Bewindhebberschap der O.I. Kompagnie. Tot den laatstgemelden post werd hij wel op nieuw verkoren, maar hij kon niet besluiten tot het aannemen van denzelven.

Nu verliet hij Amsterdam, en bragt den volgenden winter door op zijn buitenverblijf bij de Beverwijk; daarna werd hij aangesteld tot Lid

van het Provinciaal Bestuur, en in die hoedanigheid naar Amsterdam gezonden als President eener Commissie, welke in last kreeg, zeker aldaar ontstaan oproer te dempen.

Na een kort verblijf te Haarlem, kwam hij met de woon naar Leyden. Hier werd hij Raad in de Vroedschap, doch slechts voor een' korten tijd, omdat hij niet verkoos, dit ambt langer te bekleeden, maar zijne overige dagen meer in stille ruste begeerde doortebrengen. Alleenlijk bleef hij, tot zijnen dood toe, Lid van de Gemeente-Commissie der Gereformeerden binnen deze Stad, en Hoofd-Ingeland van Rhijnland. Zijn genoegen te Leyden werd ongemeen vermeerderd, omdat hij hier zijn' ouden Academischen vriend, den Raadsheer *Oosterdijk* , wedervond, en nieuwe vrienden aan zich verbond, met welken hij een gemeenzaam en nuttig verkeer kon houden, in 't bijzonder met de Hoogleeraren *Tydeman* en *Luzac* , en met den Predikant *Egeling;* terwijl ik mede de eer had onder zijne bijzondere vrienden gerekend te worden, en vele aangename uren, sedert eenige jaren, met hem doortebrengen.

Mij is niet bekend, dat de Heer *Temminck*, na zijne hier boven geroemde Academische verhandelinge, iets in druk uitgegeven hebbe, behalven eenige naamlooze stukjes, geschikt naar de omstandigheden en den geest der tijden, wanneer zij te voorschijn kwamen. Van dien aard waren de volgende: '*Iets over 't regerings-reglement van de Provincie Utrecht, in 't jaar* 1674 *vastgesteld*; *Zamenspraken tusschen een' Burger en Oostindischen Schipper, over de zaken van de O.I.C. en het nieuwe Committé;* en *Zamenspraken tusschen W.C.H. Friso, J. Hop* en *P. Burman*.' Zonder te willen oordeelen over den inhoud en het oogmerk dezer geschriften, kan ik 'er van zeggen, dat men in dezelve vele blijken van geschiedkunde en van opmerkzaamheid in de zaken der Kompagnie zal aantreffen.

Jaren lang, arbeidde hij aan eene nieuwe uitgave der *Aethiopica* van *Heliodorus*, en verzamelde hiertoe een' goeden voorraad. Wie ooit *Heliodorus*, of in het Grieksch, of in eene der veelvuldige vertalingen, gelezen heeft, weet genoeg, dat de *Aethiopica*, door een' Christen-Bisschop geschreven, eenen *Roman* behelzen, doch een' *Roman*, in welken niets strijdigs met de goede zeden gevonden wordt; integendeel een aantal nuttige lessen, een schat van kundigheden voor de oudheden, aardbeschrijvinge, gewoonten en geschiedenissen der Egyptenaren en aangrenzende volken. Zoodanige *Roman* was, wegens taal en inhoud, de zorge van onzen *Temminck*

waardig. Zijne taal- en oordeelkundige aanmerkingen over den Griekschen text van dien schrijver, als mede zijne aanteekeningen over 't Grieksche Nieuwe Testament, en bij het Grieksche Woordenboek van *Scapula*, berusten thans, door geschenk, in eigendom bij den Hoogleeraar *M. Tydeman*, die de goedheid had mij dit alles te laten bezichtigen, en die dezen schat op den juisten prijs weet te stellen.

Nog zijn mij onder 't oog gekomen eenige ongedrukte schriften, door hem opgesteld, en meest betrekkelijk tot het Staatkundige en de Historie van ons Vaderland.

Het voornemen, om in deze Maatschappije iets van zijnen arbeid openlijk voortelezen, door 's Mans zwakheid geen voortgang kunnende hebben, zond hij eene verhandelinge, welke nog ongedrukt ligt, en waarvan het opschrift luidt: '*Over het onbillijke en schadelijke verzuim der beoefeninge van onze oude Vaderlandsche Regten, Wetten, Keuren en Privilegiën, en over het nut en voordeel, in derzelver beoefeninge gelegen*.' In deze verhandelinge zijn geen geringe proeven van kundigheid in de oude Landwetten, vroegere Stedelijke Keuren, overoude gewoonten, Vaderlandsche geschiedenissen en Nederlandsche taalkunde.

Eene andere verhandelinge betreft de '*opheldering van eene oude Ordonnantie te Amsterdam, over het schouwen der lijken van zulken, die door menschen-handen gedood zijn, en van de wijze der regtspleginge, daaromtrent in acht genomen*.' Hier wordt zeer waarschijnelijk gemaakt, dat deze Ordonnantie moete gebragt worden tot den tijd der regeringe van het Huis van Beijeren, even voor of omtrent het bestuur van Hertog *Albrecht*. Aan sommige verouderde woorden, zoo wel als aan de zaken, wordt een genoegzaam licht bijgezet.

In een ander stuk wordt verklaard '*het XVIII^{de} punt van het Handvest, door Graaf Willem den IV^{den} aan Amsterdam in 't jaar* 1342 *verleend*,' volgens welk artikel, al wat binnen de Stads vrijheid voorvalt, door Schout en Schepenen van Amsterdam moet beregt worden, uitgezonderd zulke misdaden, die tegen 's Graven heerlijkheid strijden.

Van geen minder belang is het opstel '*nopens de kunstgrepen en middelen van geweld, door 's Lands Graven, en inzonderheid door die uit de laatste Huizen, van tijd tot tijd in het werk gesteld, om 's volks vrijheid te ondermijnen, en zich zelven van de opperste magt*

dezer Landen meesters te maken.' Het karakter, de zeden, de regtspleginge en het bestuur der algemeene belangen bij de oudste bewoners dezer Landen, worden geschetst, meest naar de berigten van *Julius Caesar* en *Tacitus* omtrent de Germanen; maar het vervolg van dit stuk, de Graaflijke regeringe belangende, schijnt achtergebleven te zijn.

In eenig verband met dat onderzoek, staat een ander, waarin afgeschilderd wordt '*het verlies der Romeinsche vrijheid, en de wijze, waarop Augustus zich van dezelve heeft meester gemaakt*.' Eene Latijnsche redevoeringe over dit onderwerp, over vele jaren door den geleerden *Kool*, van wien ik te voren gewaagde, openlijk uitgesproken, kan aanleidinge aan zijnen kleinzoon tot het schrijven van dit onderzoek gegeven hebben.

Lezenswaardig is de '*Levensbeschrijvinge van Radbodus Herman Schele*,' een' Overijsselschen Edelman, beroemd door uitstekende geleerdheid, langdurige reizen door Europa, allermeest door zijne uitgegevene schriften, en uit dien hoofde ongemeen geprezen door de grootste Letterhelden van zijnen en lateren tijd. De getuigenissen van *J.F. Gronovius, Graevius*, de *Burmans* en *Saxe* doen alles af. Men weet echter, dat zijne Staatkundige schriften en werkzaamheden geschikt waren naar de heerschende gezindheid van velen in den tijd, welken hij beleefde.

Aanmerkelijk is de verhandelinge van den Heere *Temminck 'over den oorsprong en voortgang der vooringenomenheid met de Latijnsche taal in het Westen van Europa, en derzelver schadelijke gevolgen, zoo voor de vorderinge van des menschen verstand in het algemeen, als in het bijzonder met betrekkinge tot ons Vaderland.'* Dit stuk moet in geenen deele beschouwd worden, als ware het door iemand geschreven, die der Latijnsche tale onkundig is, en even daarom een vijand van dezelve blijft. Neen! onze *Temminck*, zelfs in zijnen hoogen ouderdom, las, sprak en schreef met genoegen het Latijn. Ja, het was 'er zoo verre af, dat hij of onbedreven zou geweest zijn in de Latijnsche taal, of afkeerig van dezelve, dat hij zelfs, van tijd tot tijd, Latijnsche gedichten schreef en liet drukken. Om van andere niet te gewagen, de uitvoerige lijkzang op *Janus Helvetius*, in 't jaar 1772 overleden, werd door voorname dichters goedgekeurd, en door *L. van Santen* waardig geoordeeld, om achter de *Poëmata* van *Helvetius*, in 't jaar 1782 uitgegeven, herdrukt te worden. Om wedertekeeren tot de gemelde verhandelinge van

Temminck; hij zoekt den oorsprong en voortgang van 't gebruik der Latijnsche boven andere talen, in de midden-eeuwen, en bij de geestelijken, die hierdoor het volk in onkunde wisten te houden, maar ook hun gezag te vemeerderen, door te zorgen, dat vele wetten en voorregten, niet in de voor elk verstaanbare taal van 't Land, maar in 't Latijn (was het nog maar Latijn geweest!) geschreven wierden. De Pauzen, Keizers en andere Vorsten bedienden zich toen gewoonlijk van 't Latijn. Bij het herleven van de wetenschappen, gebruikten de geleerden deze taal, om hunne vorderingen in sommige takken der Letteroefeningen aan anderen medetedeelen. Daarenboven, eenigen begonnen het schrijven van goed Latijn te beschouwen als hun voornaamste hoofdwerk; men besteedde zelfs weken en maanden tot het vervaardigen van een klein opstel, om toch niet één woord te gebruiken, dar bij *Cicero* niet te vinden is, even of *Julius Caesar, Livius, Nepos*, en dergelijke schrijvers ook niet geweten hadden, wat goed Latijn zij. Dus offerde men den dierbaren tijd aan woorden op, en minder aan zaken. Het is jammer, dat het tweede gedeelte dezer Verhandelinge of niet in gereedheid gebragt, of zekerlijk niet meer voorhanden is. Niemand kan in onze dagen klagen, dat de geleerden, bij het uitgeven van boeken, te veel gebruik van goed of zelfs van slecht Latijn maken. De meesten in geheel Europa schrijven in hunne moederlijke taal, niet alleenlijk over de Godgeleerdheid, Bijbelsche uitlegkunde, en de geschiedenissen van hun vaderland, tot nut van hunne landgenooten, maar ook over allerleie wetenschappen, zelfs over het Hebreeuwsch en Grieksch, waarbij echter onggeletterden niet het minste belang hebben. Gij allen verlangt met mij, dat het gebruik der Latijnsche tale onder ons en bij alle volken of herleve of meer algemeen worde! Niemand van ons begeert, dat de oude barbaarschheid immermeer tot Europa zou wederkeeren, en den vroegeren roem der ware geleerden vervangen.

Eindelijk is mij nog voorgekomen een '*onderzoek, wat of wie door het kolossale standbeeld, over eenige jaren op de Voorburgwal te Amsterdam te zien, zij afgebeeld geworden*.' Het was bekend onder den naam van den *Steenen Roland*. Eenige jaren geleden, is het weggebroken; maar deszelfs afteekeninge is te vinden in de Natuurlijke Historie van *Le Francq van Berkhey* . Duidelijk bespeurt men, dat dit beeld zeer oud en van een Gothisch maaksel was. Doch van waar komt de naam van *Steenen Roland?* en waartoe diende dit standbeeld te Amsterdam? Met gewigtige, en, zoo ik den-

ke, voldoende redenen wederspreekt de Schrijver het gevoelen van zulken, die meenen, dat dit beeld zou opgerigt zijn ter eere van Roland, zusters-zoon van Karel den Grooten. Vele geschiedenissen, of liever verdichtselen, worden van dien reusachtigen held verhaald. De Schrijver geeft andere gissingen op over den oorsprong der benaminge, welke ten minsten meer waarschijnlijk voorkomen. Van belang is het onderzoek, met hoedanig oogmerk dit standbeeld te Amsterdam ter gezegde plaatze zij gesteld. Het kan geschied zijn, of om aantewijzen, waar de jaarmarkten dienden gehouden te worden, of om in deszelfs nabijheid de regtsplegingen onder den blaauwen hemel te houden. Dit een en ander is in deze verhandelinge, met uitgebreidheid en naauwkeurigheid, uit onze Vaderlandsche oudheden en geschiedenissen opgehelderd.

Dit kort verslag van alle die nog ongedrukte stukken doet ons zien, dat de Heer *Temminck*, hoewel minder als schrijver bij elk bekend geworden, echter zeer arbeidzaam was, en vele geschriften vervaardigde, van welke de voornaamste, geheel of ten deele, wel waardig der uitgave mogen gerekend worden.

Eene langzaam toenemende verzwakkinge van het ligchaam, waardoor ook de geestvermogens van tijd tot tijd verminderden, maakte een einde van zijn dierbaar leven, door een' zachten dood, welken hij, op Christelijke gronden, geloovig en blijmoedig kon inwachten. De bijna eenëntachtigjarige Grijsaard stierf den 24sten van wintermaand des voorgaanden jaars. Zijn overlijden bedroeft ons, en ook allen, die hem van nabij gekend hebben; maar wordt vooral betreurd door 's Mans eerbiedwaardige Echtgenoote, *Clasina Nyman*, met welke hij, den 30sten van oogstmaand 1762, in den echt vereenigd was, en door zijne eenige Dochter, *Elizabeth Maria Aletta*, zijnde de eerste en laatste spruite uit dat huwelijk verwekt, en geboren in 't jaar 1777. De aangename nagedachtenis van een' zoo voortreffelijken en zoo hoogstbeminden Man en Vader, als de Heer *Temminck* was, zij hare bestendige troost!

[Levensbericht van Jan Otto Sluiter]

Treft ons het afsterven van onze hoogbejaarde Medeleden, die door geleerdheid en deugd zich de achtinge van alle weldenkenden verworven hadden; zou het ons minder treffen, wanneer sommige Leden dezer Maatschappije in den bloeiendsten leeftijd als afgesneden worden? Gij allen begrijpt, dat ik nu het oog hebbe op den Heere *Sluiter*: van wien ik zeer veel zoude kunnen en willen zeggen, in-

dien dit niet reeds geschied was door twee zijner Ambtgenooten te Deventer, de Heeren *Fransen van Eck* en *Brueys*, en zoo men niet hopen kon, dat de uitvoerige Levensbeschrijvinge, door den laatsten in eene openbare vergaderinge voorgelezen, door den druk gemeen gemaakt zal worden, terwijl het gezegde door den eerstgemelden, tot genoegen van allen, die *Sluiter* gekend en hoog gewaardeerd hebben, in 't licht gegeven en in veler handen is. Ik kan echter niet van mij verkrijgen, heden in 't geheel van hem te zwijgen. De bijzonderste hoogachtinge, welke ik, sedert verscheidene jaren, voor hem gehad heb; de ware vriendschap met hem onderhouden; de gegronde hope op het groote nut zijner edele pogingen voor de geleerde wereld; zijn uitmuntend en beminnelijk karakter; met één woord, alles verpligt mij, om ten minsten iets omtrent hem te zeggen. Dit weinige zal genoeg zijn.

De Heer JAN OTTO SLUITER , in 't jaar 1782 te Garderen in Gelderland, waar zijn Vader het Leeraarambt bekleedde, uit *Eva Dermout* geboren, behoorde tot een eerwaardig geslacht, welks roem hij even weinig verminderde, als zijne twee oudere Broeders, beiden geachte Kerkleeraars, wier eerste zeer vroeg van zijnen post door den dood werd afgelost, de andere thans een sieraad der Haagsche Gemeente is.

Voor eenen jongeling, die schrander en leergierig was, en wiens keuze zich bepaalde tot de Letteroefeningen in de geschiedenissen, oudheden, Latijnsche en Grieksche talen, was het een onschatbaar voorregt twee Hoogleeraars te Leyden aantetreffen, de Heeren *Luzac* en *Wyttenbach* , wier bijzonder en openbaar onderwijs hem eerst op den regten weg bragt, en wijders hem daarop gelukkiglijk deed voortgaan. De heerschende zucht voor de gemelde Letteroefeningen hield hem echter niet te rug, of van de Wis- en Natuurkunde, waarin hij groot vermaak vond, of van de Regtsgeleerdheid, in welke hij zulke vorderingen maakte, dat hij het Meesterschap in de beide Regten, en wel met allen lof, verkreeg. Verkleefdheid aan deze Stad, aan vrienden en bekenden, en aan zijne leermeesters, deed hem niet dan met moeite Leyden verlaten, niettegenstaande de beroepinge tot het Hoogleeraarambt in de Historiën, Welsprekendheid, Latijnsche en Grieksche Letterkunde, op de Doorluchtige Schole te Deventer, hem zeer aangenaam was. Hij aanvaardde dien post, den tweeden van slachtmaand 1803, met eene redevoeringe *over de nuttigheid der kennisse van het Atheensche Gemeenebest*. Eer hij derwaards vertrok, gaf hij eene proeve van zijne verkregene kundighe-

den, door de uitgave van de *Lectiones Andocideae*. Te Deventer was hij ongemeen nuttig voor vele jongelingen, wier lust en smaak in de Letterkunde hij zoo aanvuurde, dat sommigen, naderhand, op de Leydsche en andere Hoogescholen genoegzaam deden blijken, hoe zij door *Sluiter* reeds gevormd en voorbereid waren.

De Regeerders van Deventer waren te zeer doordrongen met achtinge voor den jeugdigen Hoogleeraar, en met besef van het uitstekende nut, door hem in die Stad gesticht en verder te verwachten, dat zij niet alle pogingen in 't werk zouden gesteld hebben, om hem tot het bedanken voor den aangebodenen post van Hoogleeraar in de Letterkunde op de Academie te Franeker in 't jaar 1805 te bewegen. Deventer zou zich echter niet lang in zijn licht verheugd hebben, indien het beroep tot her Hoogleeraarschap te Leyden, waarop men hoopte, voortgang had kunnen krijgen.

Na het onverwachte en treurige overlijden van den Hoogleeraar *Luzac*, ten tijde van den geduchten ramp aan Leyden overgekomen, nam *Sluiter* op zich de zorge der uitgave van de *Lectiones Atticae*, zoo verre zij door zijnen grooten vriend en leermeester voor de drukpersse gereed gemaakt waren; en hij droeg dit werk op, met een' zeer uitvoerigen brief, aan den Heere *Temminck*. Die brief, gedagteekend te Deventer in den aanvang des jaars 1808, en kort daarna in 't licht gegeven, draagt met zich alle kenmerken van dankbaarheid aan zijnen geliefden leermeester *Luzac*, en van eerbiedenisse voor *Temminck, Luzac's* en ook zijnen vriend.

Sints eenige jaren, beijverde zich onze *Sluiter*, om alles optezamelen, wat eenigzins dienstig zijn zou voor eene nieuwe uitgave van den welsprekenden *Demosthenes*. Het gezet lezen van de beste Grieksche schrijvers, en het vergelijken der nog overgeblevene handschriften, waarmede hij zich, vooral bij zijn zomer-verblijf te Leyden, onvermoeid bezig hield, zouden hem in staat gesteld hebben, om *Demosthenes* veel beter, dan tot nu toe geschiedde, te voorschijn te doen komen.

Men moet zich verwonderen, dat alle de rampen, die ons Vaderland getroffen hebben, dat alle wederwaardigheden, aan de zijnen overgekomen, en dat de veelvuldige bekommeringen, die Deventer vervuld hebben, den moed van *Sluiter* niet deden verflaauwen in 't rustig voortzetten van alle zijne Letteroefeningen. En hoe zou die moed in hem vermeerderd zijn geworden, indien hij alle die onheilen, en de heugelijke reddinge van zijn Vaderland, langen tijd had

mogen overleven! Dan helaas! de dood maakte, den achtsten van sprokkelmaand dezes jaars, een einde van zijn arbeidzaam en nuttig leven. In den besten leeftijd van omtrent 33 jaren, werd hij naar de eeuwigheid opgeroepen.

Het is billijk, dat deze onze Maatschappij het vroegtijdige overlijden van dien braven Man ter harte neme, en met ons ook het Hollandsche Instituut, de Haarlemsche Maatschappij der Wetenschappen en het Utrechtsche Genootschap, van welke hij een waardig Lid geworden was. De Doorluchtige Schole te Deventer heeft gevoel van haar wezenlijk verlies, omdat zij roem op hem kon dragen, gelijk in vroegeren tijd op *Revius, J.F. Gronovius, Graevius, Cuperus, Offerhaus, de Rhoer, Ruckersfelder*, en op meer soortgelijke beroemde mannen, wier namen onder de Letterkundigen met lof bekend blijven. De geleerde wereld ziet de verwachtinge, welke zij op 's Mans onvermoeide pogingen voedde, op 't onverwachtste afgesneden. Kan het wel anders zijn, of zijne waardige Moeder, zijne hooggeschatte Schoon-ouders, zijn voortreffelijke Broeder, vooral zijne hartelijk beminde Echtgenoote, *Catharina Hermana Proper*, Moeder van vier jonge kinderen, zijn hooglijk bedroefd over het gemis van zoo eenen Man, Broeder en Zoon, wiens karakter zoo edel was, wiens gedrag in alle zijne betrekkingen alzins navolgenswaardig was: gelijk ik nu in vele bijzonderheden zoude aantoonen, indien zulks niet breedvoeriglijk en op de meest voldoende wijze reeds geschied was door de twee Heeren, bij 't begin van dit Levensberigt door mij vermeld. Zij hebben niets te veel tot lof van 's Mans karakter gezegd; zij hebben daarvan met alle naauwkeurigheid en opregtheid gesproken; en ik rekene het overtollig, hunne woorden hier te herhalen. Elk, die mijne hartelijke genegenheid voor onzen *Sluiter* meer van nabij gekend heeft, zal mij volvaardiglijk het regt doen van te gelooven, dat ik waarlijk zijn vriend geweest ben, en dat ik hem voorts in ongemeene achtinge zal blijven houden, zonder hem en zijne verdiensten ooit te vergeten*.

* **[Levensbericht van Albert Jan de Sitter]** In de laatste algemeene Vergaderinge sprak ik, met een enkel woord, over het afsterven van den Heere *Albert Jan de Sitter* , omdat ik, op dien tijd, geen bijzonder berigt, hem aangaande, had bekomen. Wanneer deze aanspraak bijna afgeschreven was, en op den dag voor het uitspreken van dezelve, ontving ik, door de vriendlijkheid van den Heere *W.H. Tydeman*, eenige aanteekeningen omtrent ons Medelid *de Sitter*, van welke ik nu gaarne verslag zal geven.

In zijne jongelingschap, oefende hij zich met voorbeeldige naarstigheid, vooral in den vroegen morgenstond, in de Regtsgeleerdheid en Wijsgeerte; hij genoot hierin het onderwijs van de Heeren *van der Keessel* en *van de Wijnpersse* , toen Hoogleeraars te Groningen, naderhand te Leyden, wier zeldzame bedrevenheid in de Romeinsche en Vaderlandsche Regteu, en in alle takken der Wijsgeerte, mijnen lof veel te boven gaat. Ook zou hij een aanhoudend gebruik van de lessen, welke de vermaarde *Offerhaus* over de Geschiedenissen gaf, gemaakt hebben, indien de uren, op welke zij gehouden werden, hem hiervan niet wederhouden hadden: hoe hoogen prijs hij anders stelde op de ijverige beoefeninge der Historie- en Oudheidkunde, gelijk hij naderhand heeft doen blijken.

Nog zeer jong zijnde, werd hij aangesteld tot Rentmeester der Stads Venen, en dit deed zijne bevorderinge tot Meester in de Regten achterbiijven. Vervolgens werd hij Raadsheer van Groningen, en naderhand Drost der beide Oldambten. In 't jaar 1787 van zijnen post verlaten zijnde, bleef hij ambteloos leven tot den jare 1795. Nu werd hij wegens de Provincie Groningen en Ommelanden afgevaardigd ter Vergaderinge van de Staten Generaal, en door dezen benoemd tot Ambassadeur te Parijs, in welke hoedanigheid bij zich loflijk gekweten heeft. Niet lang daarna benoemde men hem tot Lid der eerste en tweede Nationale Vergaderinge, en werd hij, op haren last, een Lid der Constitutie-Commissie. Den 22sten van louwmaand 1798, stelde men hem, nevens vele andere Heeren, in potitieke bewaringe op

Welke vreugde zou het voor ons zijn, Mijne Heeren, indien alle de Leden dezer Maatschappije, 't zij hoogbejaard, 't zij nog in de

het Huis in 't Bosch, naardien hij zwarigheid maakte, om de bekende verklaringe te doen. Na dien tijd verkoos hij zonder ambtsbedieningen te blijven; en niet dan met moeite liet hij zich overhalen, om den post van Drost der beide Oldambten, omtrent den jare 1803, wederom op zich te nemen, doch welken hij, in 't jaar 1811, met dien van Vrederegter in 't Canton Veendam verwisselde, en in 't bekleeden van welke hoedanigheid hij met allen roem volhardde tot zijnen dood toe.

Van zijne jeugd af, en in den volgenden leeftijd, was hij onvermoeid werkzaam in 't verzamelen, bewerken en uitgeven van stukken, strekkende tot ophelderinge van onze Vaderlandsche Oudheden en Geschiedenissen.

In 't jaar 1789 kwam te Groningen in 't licht '*Voorloopig Register van Charters, Privilegien, Placaaten, Ordonnantien enz., Stad en Lande betreffende, en kunnende dienen tot het opmaken van derzelver Groot Pacaat-en Charterboek, loopende tot aan de reductie, of het jaar* 1594'. Dit Register, met groote naauwkeurigheid geschreven, begint met de oudste Friesche Wetten voor den tijd van Karel den Grooten, van 't jaar 640, meermaals uitgegeven, en eindigt met den jare 1594. De Heer *de Sitter* roemt de hulpe, hem in dit belangrijk werk bewezen door de Heeren *A.P.* en *R.K. Driessen*, die, en van hunnen Vader *J.P. Driessen*, in leven Syndicus der Ommeianden, en door eigene opsporinge, eene zeer rijke verzamelinge van stukken magtig geworden waren; die ook een dergelijk opzet gevormd, en hun Register reeds tot het jaar 1570 gebragt hadden, wanneer zij van *de Sitters* begonnen werk bij toeval kennisse kregen. Elk begrijpt, dat de vereenigde pogingen van deze onderzoeklievende Mannen ten gevolge hadden, dat het Register tot die volkomenheid gebragt is, als ooit kon verwacht worden. Het is derhalve te bejammeren, dat het Charterboek niet ter drukpersse gekomen, en dus eene ontelbare menigte van onuitgegevene stukken, hoogstgewigtig voor de Historiën, achtergebleven zij. Evenwel was de arbeid van den Heere *de Sitter* niet vruchteloos. Dit ziet men in den *Tegenwoordigen Staat van Stad en Lande*, welken hij, met den Heere *T. Modderman*, bewerkte, en in twee deelen, in de jaren 1793 en 1794, door den druk aan onze Landgenooten bekend maakte. De Historie van 't Groningsche Gewest, van de vroegste tijden tot het meergemelde jaar 1594, doet blijken, welke nuttigheid de vroegere nasporinge van aanmerkeijke gedenkstukken, in 't schrijven dezer Geschiedenissen, kon hebben en dadelijk gehad heeft.

Nog vindt men van hem '*Onderzoek over het Voorregt, dat sommige geslachten in Groningen hebben, om hee Brouwers-gild met* 14 *butkens te kunnen winnen*.' Deze verhandelinge staat in de Werken van het Groningsche Genootschap *Pro excolendo Jure Patrio*, doch zonder zijnen naam uitgegeven in 't jaar 1791, III^{de} deels 2de stuk. In het IV^{de} deels 1ste stuk bl. 201-346 staat, met bijvoeginge van 's Mans naam, een uitvoerig *Vertoog over de Venen, derzelver aanleg, en invloed op de Vaderlandsche Regten*. De tweede afdeelinge van dit Vertoog is, als te uitgestrekt voor dit werk, op verzoek van den schrijver achtergelaten, Zij betrof de wijze van turfgraven, hoe men de woeste Venen aansteekt, om gevoegelijkst daaruit turf te kunnen graven, en indien het hooge Venen geweest zijn, hoe de overblijvende dallen tot goed en vruchtbaar wei- en bouwland gemaakt kunnen worden. Zou niet elk, die weetgierig is, verlangen naar de uitgave van deze afdeelinge? Uit dezelfde Werken van dat Genootschap, waarvan hij een geacht Lid was, blijkt, dat hij eene *Geschiedenis van Wolde en Westwoldingerland* beloofd had. Zie IV$_{de}$ Deels 2de stuk, bl. IV en 233. Ambtsbezigheden en andere oorzaken zullen den kundigen schrijver verhinderd hebben aan deze belofte te voldoen, of ook andere vrachten van een' langdurigen arbeid aan zijne Land- en Stadgenooten medetedeelen.

kracht en den bloei van hun leven zijnde, goedgunstiglijk gespaard werden, om wijders nuttig te zijn ter bereikinge van het voorname doelwit, 't welke zij zich altijd heeft voorgesteld! Hoe zullen wij ons verblijden, indien de luister van dit Genootschap en de roem der Nederlandsche Letterkunde meer en meer mag toenemen, onder de veelvermogende bescherminge van Zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning: aan wien de Nederlanden thans eene onuitdrukkelijke verpligtinge hebben; wiens Doorluchtigste Zoonen nog onlangs hun dierbaar leven, tot heil van ons Vaderland, zoo onverschrokken en roemrijk gewaagd hebben; wiens geheel Geslacht, eeuwen lang, alles aanwendde en opofferde voor 's Lands ware vrijheid en bestendige welvaart. Nu herleeft, in onzen Koning en deszelfs Zoonen, de wijsheid en heldhaftigheid van den onsterfelijken Prins *Willem den I*, den Vader des Vaderlands, en van diens Zoonen, *Maurits* en *Fredrik Hendrik;* nu herleeft de weêrgalooze staatkunde en het

schrandere doorzicht van *Willems* oudsten Broeder, Graaf *Johan van Nassau*, den bewerker en het hoofd der Utrechtsche Unie, den nooit volprezenen Stamvader van de tegenwoordige Vorsten uit het Huis van *Orange-Nassau*; een Huis, 't welke onafgebroken voortdure, zoo lang de naam der Nederlanden gehoord zal worden, en dus, gelijk wij wenschen en biddende hopen, tot den afloop der eeuwen!

De Vergadering betuigt den Voorzitter haren dank voor zijne belangrijke aanspraak, en uit haren wensch, dat dezelve gedrukt worde in de Handelingen van dezen dag.

Hierop gaat de Vergadering over tot de behandeling der punten, bij den brief van beschrijvinge voorgesteld.

I.

Van de maandelijksche Vergaderingen, sedert de laatste algemeene bijeenkomst gehouden, wordt door den Secretaris het volgende verslag gedaan:

MIJNE HEEREN !

Ik weet het verslag, 't welk ik naar gewoonte wederom de eer heb u aan te bieden, niet beter te openen, dan met het aangename berigt, dat de Commissie, in de voorgaande Jaarlijksche Bijeenkomst benoemd, om onzen hoogst geëerbiedigden Koning te verzoeken, dat het Hoogstdenzelven gunstig behagen mogt, den titel van Beschermheer dezer Maatschappij te aanvaarden, in dezen haren last volkomen naar wensch geslaagd is. Op den 22sten van Wijnmaand des verledenen jaars ten gehoor bij zijne Majesteit toegelaten, had zij het bijzonder genoegen het verzoek, door haar uit naam der Maatschappij gedaan, op de minzaamste wijze te zien toegestaan, en tevens de eer aan zijne Majesteit, als Beschermer dezer Maatschappij, een behoorlijk Diploma, benevens een net gebonden Exemplaar van hare uitgegevene *Verhandelingen*, en van de *Handelingen* der Jaarlijksche Vergadering van 1814 aan te bieden; welk aanbod met geen minder betoon van welwillendheid werd aangeno-

men. - Ook is de maandelijksche Vergaderinge niet in gebreke gebleven, om eene Commissie te benoemen bestaande uit de Heeren J.W. TE WATER , Mr. H. TOLLIUS , Mr. H. VAN WIJN , Mr. M. TYDEMAN en M. SIEGENBEEK , ten einde zijne Majesteit bij de eerste voegzame gelegenheid, uit naam der Maatschappij met hoogstdeszelfs verheffing tot de Koninklijke waardigheid geluk te wenschen. De Commissie heeft ook getracht haren last te volbrengen, en tot dat einde door een' harer Leden, den Heer Mr. H. VAN WIJN , gehoor bij zijne Majesteit verzocht; doch zij heeft daaraan niet verder kunnen voldoen, uit hoofde van het ontvangen antwoord, dat zijne Majesteit, gevoelig voor de oplettendheid der Maatschappij, den wil voor de daad wilde nemen, en de Commissie van de overkomst naar den Haag ontsloeg.

Niet minder luisterrijk, dan in vroegere jaren, waren de Openbare Vergaderingen, in het jongst verloopen wintersaizoen door de Maatschappij gehouden; waartoe ook de vereerende tegenwoordigheid van zijne Koninklijke Hoogheid, Prins FREDERIK, niet weinig medewerkte. De eerste derzelve, gehouden op den 25 van Slagtmaand des vorigen jaars, werd door den Heer Mr. J. SCHELTEMA geopend met het voorlezen eener *Verhandeling over het leven en de verdiensten van Laurens Reaal* , en door den Heer Mr. A.A. STRATENUS besloten met eene voorlezing *over den toestand der vrouwen in de middeleeuwen, bijzonderlijk in deze landen*. In de tweede, welke op den 27 van Louwmaand dezes jaars plaats had, onderhield eerst de Hoogleeraar H.W. TYDEMAN zijne toehoorders met een *onderzoek naar de redenen, waarom de Welsprekendheid bij de oude Grieken en Romeinen een' hoogeren trap van voortreffelijkheid dan bij de latere volkeren bereikt had*; waarna de Heer Mr. J.H. VAN VREDENBURCH een dichtstuk voorlas, getiteld *de Mensch* . De derde eindelijk werd door den Heer A. BLUSSÉ DE JONGE geopend met eene voorlezing *over de manier der ouden, om vooral wijsgeerige en zedekundige onderwerpen in zamenspraken te behandelen, opgehelderd door eene ontleding van Ciceroos zamenspraak over de Vriendschap*, Laelius *geheeten*, waarna de Hoogleeraar E.A. BORGER de zitting besloot met het voorlezen van een dichtstuk, getiteld *Minerva verdrukt en gewroken* .

Verder had de Maandelijksche Vergadering in dit jaar wederom het genoegen van de boekverzameling der Maatschappij door aanzienlijke geschenken van hare Leden niet weinig vermeerderd te

zien. De Heer RAEPSAET vereerde aan dezelve een oudheidkundig werkje, getiteld *Recherches sur l'origine et la nature des inaugurations des Princes Souverains des XVII Provinces des Pays-bas*. Van den Heer B. KLYN ontvang zij een dichtwerkje, getiteld *Eerstelingen der Vrijheid* : van den Heer Baron MEERMAN , het laatste stuk van zijne navolging der *Messiade* van *Klopstock*, benevens twee fraaije portretten, van den Hoogduitschen dichter, en van den geëerden navolger van zijn dichtwerk; van den Heer Baron SPAEN LA LECQ , het I^{ste} Deel van deszelfs *Historie van Gelderland*; van den Hoogleeraar H.W. TYDEMAN , zijne *Verhandeling over de Hoeksche en Kabbeljaauwsche twisten;* en, eindelijk, van den Heer Mr. W. BILDERDIJK en deszelfs Echtgenoote, beider *Feestzangen* , ter gelegenheid der verheffing van onzen geëerbiedigden Vorst tot Koning der Nederlanden; met een ander dichtstuk des eerstgenoemden, getiteld *Wapenkreet*. Voorts zij bij deze gelegenheid nog gemeld, dat de Maandelijksche Vergadering de ter beschikking der Maatschappij gestelde Verhandeling van den Heer Mr. W.C. ACKERSDYCK , en de Proeven van het *Dictionaire étymologique de la langue Françoise*, haar door den Heer CH. POUGENS toegezonden, waarvan in het verslag van het voorgaande jaar gewag werd gemaakt, in handen van eenige Leden uit haar midden ten onderzoek gesteld heeft; uit wier berigt het haar gebleken is, dat het eerstgenoemde stuk ten volle verdient onder de *Verhandelingen* der Maatschappij te worden uitgegeven, en de laatstgemelce proeven de duidelijkste bewijzen dragen van de geleerdheid en schranderheid des geëerden zenders.

Ik eindig mijn Verslag met het aangename berigt, dat de Maandelijksche Vergadering niet alleen het genoegen had van het lidmaatschap deze Maatschappij door alle de Heeren, aan wie hetzelve in het voorgaande jaar werd aangeboden, op de minzaamste en vereerendste wijze te zien aangenomen; maar dat het haar, gebruik makende van het haar toegekende regt, ook gebeuren mogt, den kring harer leden te zien uitgebreid door de toetreding van de Heeren AKERSLOOT , H. PROPER , N.G. VAN KAMPEN , Graaf VAN REEDE , Baron D'IVOY , Mr. J.C. VAN ASSEN , P.G. MESS en J. PLUIGERS .

II.

Is besloten, om uit de klasse der Welsprekendheid, ter beantwoor-

ding voor den eersten van Louwmaand des jaars 1817, voor te stellen
'Lofrede op den Raadpensionaris SIMON VAN SLINGELANDT '.

III.

Ter beoordeeling der Lofredenen, welke op het voorgestelde onderwerp mogten inkomen, worden benoemd de Heeren Mr. H. TOLLIUS , Mr. H. VAN WIJ , Mr. M. TYDEMAN , Mr. F.W. BOERS , J.W. TE WATER , Mr. D.J. VAN LENNEP en J.H. VAN DER PALM .

IV.

Is besloten, in de volgende jaarlijksche Vergadering, eene vraag te kiezen uit de klasse der Geschied- en oudheidkunde.

V.

Aan-de Maandelijksche Vergadering wordt, naar oud gebruik, voor den tijd van één jaar, de vrijheid gegeven tot het verkiezen van Leden, binnen Leyden wonende.

VI.

De rekening van den Penningmeester, sedert de laatste algemeene bijeenkomst, door de Vergadering opgenomen en goedgekeurd zijnde, is daaruit gebleken, dat de ontvangst in het afgeloopene jaar bedragen heeft de som van duizend een-en-dertig Guldens, een stuiver en twee penningen, en de uitgave, gedurende denzelfden tijd, de som van zevenhonderd drie-en-vijftig Guldens, tien stuivers en twaalf penningen, blijvende er dus in kas een batig overschot van twee-honderd zeven-en-zeventig Guldens, tien stuivers en zes penningen.

VII.

De toelage voor het jaar 1816 wordt bepaald op een dukaat.

VIII.

Tot Voorzitter wordt verkozen de Heer J.W. TE WATER ; tot Secretaris, M. SIEGENBEEK ; tot Briefschrijver, de Heer Mr. J.C. KNEPPELHOUT ; tot Opziener over de uitgave, de Heer Mr. M. TYDEMAN ; en tot Penningmeester, M. SIEGENBEEK .

IX.

Is besloten, in het volgende wintersaizoen wederom drie Openbare Vergaderingen te houden, en wel de eerste op den laatsten Vrijdag van Slagtmaand dezes jaars; de tweede, op den laatsten Vrijdag van Louwmaand des jaars 1816; en de derde, op den eersten Vrijdag van Lentemaand deszelfden jaars. Tot het voorlezen van eenig opstel, in gebondene of ongebondene rede, worden, voor de eerste dier Vergaderingen, benoemd de Heeren Mr. J. TEN BRINK en Mr. TEN BROEKE HOEKSTRA ; voor de tweede, de Heeren Mr. H. VAN ROOIJEN , en Mr. J.C. VAN ASSEN ; en, voor de derde, de Heeren Mr. H. VAN WIJN en M. SIEGENBEEK .

X.

Tot Leden zijn verkozen: de Heeren J.J. DERMOUT , Predikant in den Haag; Mr. J.K. VAN DE KASTEELE , Fiscaal van de Konvooijen en Licenten voor Zuid-Holland, in den Haag; C. DE KONING Ldz., te Haarlem; A. LOOSJES Pz., te Haarlem; Mr. R. METELERKAMP , Lid van den Hoogen Raad van Adel, in den Haag; Mr. A. SIEWERTSZ. VAN REESEMA , Advokaat te Rotterdam; H. TOLLENS , Cz., te Rotterdam; Mr. G. DE WALL , Lid van de Regtbank van eersten aanleg, te Leeuwaarden, J. VAN WALRÉ , te Haarlem; en A. VAN DER WILLIGEN , te Haarlem.

Programma van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde *te Leyden* , Voor het Jaar 1815.

De Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leyden heeft, in hare Jaarlijksche Vergadering, gehouden den zevenden van Hooimaand dezes Jaars, tot Leden verkozen de Heeren J.J. Dermout , Predikant in den *Haag;* Mr. J.K. van de Kasteele , Fiskaal van de Konvooijen en Licenten voor Zuid-Holland, in den *Haag;* C. de Koning L.D.Z., te *Haarlem;* A. Loosjes P.Z., te *Haarlem;* Mr. R. Metelerkamp , Lid van den Raad van Hoogen Adel, in den *Haag;* Mr. A. Siewertsz van Reesema , Advokaat te *Rotterdam;* H. Tollens

C.Z., te *Rotterdam;* Mr. G. DE WAL , Lid van de Regtbank van eersten aanleg, te *Leeuwaarden;* J. VAN WALRÉ , te *Haarlem;* A. VAN DER WILLIGEN , te *Haarlem*.

De Maatschappij heeft besloten tot een ontwerp uit de klasse der Welsprekendheid op te geven, om beantwoord te worden voor den eersten van Louwmaand des Jaars 1817.

‘Lofrede op den Raadpensionaris, SIMON VAN SLINGELANDT .’

Het staat een ieder vrij, ook den Leden der Maatschappij, om naar den prijs te dingen: alleenlijk worden de Gecommitteerden ter beoordeeling der ingekomene Lofredenen van die vrijheid uitgesloten. Aan den genen, wiens Lofrede de beste, en aan het oogmerk der Maatschappij voldoende zal gekeurd worden, biedt de Maatschappij een' Gouden Penning aan, ter waarde van 150 Gulden.

De Lofredenen moeten zijn in de Nederduitsche Taal, met eene duidelijke hand, van iemand, die geen Lid der Maatschappij is, afgeschreven: iedere Lofrede moet, met eene Zinspreuk geteekend, besloten worden in een' verzegelden omslag, welke den titel en de zinspreuk der Lofrede ten opschrift heeft. Hierbij moet gevoegd worden een verzegeld briefje, in het welk de

naam, waardigheid en woonplaats van den Schrijver; en boven op het welk de Zinspreuk der Lofrede geschreven is.

Het een en ander moet in een' buiten-omslag, ten tijde, hier boven bepaald, vrachtvrij, bezorgd zijn in handen van den tegenwoordigen Secretaris der Maatschappij, Professor M. SIEGENBEEK , of van den Briefschrijver, den Heer Mr. J.C. KNEPPELHOUT , beiden wonende te *Leyden*. Voor het overige zijn de Wetten, volgens welke de Maatschappij naar een' Prijs laat schrijven, te vinden in het tweede Deel van derzelver Werken.